

POLISI DIOGELU STATUDOL UNDEB ABERYSTWYTH

1. Rhagarweiniad

Mae'r polisi hwn yn amlinellu cyfrifoldebau diogelu statudol Undeb Aberystwyth (yr Undeb) mewn perthynas â phlant ac oedolion sy'n agored i risg yng Nghymru. Mae'n seiliedig ar rwymedigaethau cyfreithiol o dan gyfraith diogelu Cymru, yn bennaf Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014 a'i chanllawiau cysylltiedig "Gweithio Gyda'n Gilydd i Ddiogelu Pobl" yn ogystal â deddfwriaeth berthnasol arall y DU. Mae diogelu statudol yn y cyd-destun hwn yn cyfeirio'n benodol at amddiffyn y grwpiau hynny a ddiffinnir gan y gyfraith fel rhai sy'n arbennig o agored i niwed, sef plant (unigolion dan 18 oed, a adnabyddir yn aml fel plant sy'n *agored i risg* pan fo amheuaeth o niwed neu gamdriniaeth) ac "oedolion sy'n agored i risg," o gamdriniaeth neu esgeulustod. Mae pob mater arall sy'n ymwneud â llesiant a diogelwch (er enghraifft, lles cyffredinol myfyrwyr neu gymorth iechyd meddwl) yn dod o dan ddyletswydd gofal ehangach Undeb y Myfyrwyr ac nid ydynt wedi'u cynnwys yn y polisi hwn. Mewn geiriau eraill, mae'r ddogfen hon yn canolbwyntio ar ddiogelu **statudol**; bydd unrhyw bryderon llesiant anstatudol yn cael eu rheoli trwy bolisiau a gwasanaethau cymorth yr UM ar wahân, nid trwy'r fframwaith diogelu hwn.

2. Cwmpas

- 2.1. Mae'r polisi hwn yn berthnasol i bob gweithgaredd, rhyngweithiad, rhaglen a digwyddiad Undeb Aberystwyth sy'n cynnwys plant (dan 18 oed) neu oedolion sy'n agored i risg fel y'u diffinnir gan ddeddfwriaeth berthnasol. Mae hyn yn cynnwys unrhyw gyd-destun ar y campws neu oddi arno lle gall staff a swyddogion yr UM, gwirfoddolwyr neu grwpiau myfyrwyr ddod i gysylltiad â'r poblogaethau bregus hyn. Mae enghreifftiau'n cynnwys (ond heb fod yn gyfyngedig i): myfyrwyr dan 18 oed, prosiectau gwirfoddoli gyda phobl ifanc lleol dan arweiniad Undeb y Myfyrwyr, cynlluniau mentora sy'n cynnwys plant ysgol, digwyddiadau sy'n agored i deuluoedd yn y gymuned, neu ddatgeliadau gan unigolion am eraill sy'n cyd-fynd â'r diffiniad statudol o blentyn neu oedolyn sy'n agored i risg. Mae hefyd yn cwmpasu mentrau sy'n cynnwys oedolion sydd angen gofal a chymorth (er enghraifft, allgymorth sy'n ymwneud ag oedolion sydd ag anableddau neu oedolion hŷn yn y gymuned).
- 2.2. Mae'n bwysig nodi, nid yw'r polisi hwn yn ymestyn i lesiant cyffredinol myfyrwyr na gwasanaethau cymorth ar gyfer y boblogaeth ehangach o fyfyrwyr. Mae'r dyletswyddau diogelu y cyfeirir atynt yma wedi'u cyfyngu i'r diffiniadau cyfreithiol o blant ac oedolion sy'n agored i risg. Mae pryderon ynghylch lles myfyrwyr sy'n oedolion nad ydynt yn bodloni'r meini prawf "yn agored i risg" (er enghraifft, problem iechyd meddwl neu ofid personol myfyriwr sy'n oedolyn) y tu allan i gwmpas diogelu statudol, ac ymdrinnir â hwy o dan bolisiau dyletswydd gofal a chymorth i fyfyrwyr ar wahân Undeb y Myfyrwyr. Rhaid i holl bersonél Undeb y Myfyrwyr ddeall y gwahaniaeth hwn fel bod materion diogelu statudol yn cael eu nodi a'u trin o dan y polisi hwn, tra bod pryderon eraill yn cael eu cyfeirio at y sianeli cymorth priodol.

Polisi Diogelu Statudol Undeb Aberystwyth

3. Diffiniadau Statudol

At ddibenion y polisi hwn, mae'r diffiniadau canlynol yn berthnasol, yn unol â chyfraith a chanllawiau Cymru:

- 3.1. **Plentyn:** Person o dan 18 oed. Yn ôl cyfraith diogelu, ystyrir bod unrhyw un nad yw wedi cyrraedd ei ben-blwydd yn 18 oed eto yn blentyn. Felly mae'r polisi hwn yn cwmpasu unrhyw aelod neu ddefnyddiwr gwasanaeth yr UM sy'n blentyn, yn ogystal ag unrhyw rai dan 18 oed sy'n ymwneud â gweithgareddau'r UM (e.e. myfyrwyr ysgol sy'n mynychu digwyddiad).
- 3.2. **Plentyn sy'n agored i risg:** O dan Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014, diffinnir "*plentyn sy'n agored i risg*" fel plentyn sydd (a) yn profi neu sydd mewn perygl o gamdriniaeth, esgeulustod neu fathau eraill o niwed, a (b) sydd ag anghenion gofal a chymorth (p'un a yw'r anghenion hynny'n cael eu diwallu ai peidio). Mae defnyddio'r term "yn agored i risg" yn golygu nad oes angen i gamdriniaeth neu esgeulustod gwirioneddol fod wedi digwydd i blentyn gael ei ystyried yn blentyn sy'n agored i risg; os oes achos rhesymol i amau niwed posibl a bod gan y plentyn anghenion gofal/cymorth, gellir cyfiawnhau ymyriad cynnar.
- 3.3. **Oedolyn sy'n agored i risg:** Yng Nghymru, diffinnir "*oedolyn sy'n agored i risg*" yn ôl y gyfraith fel oedolyn (18 oed neu hŷn) sydd (a) yn profi neu mewn perygl o gamdriniaeth neu esgeulustod, (b) ag anghenion gofal a chymorth (p'un a yw'r awdurdod yn diwallu unrhyw un o'r anghenion hynny ai peidio), a (c) o ganlyniad i'r anghenion hynny yn methu ag amddiffyn ei hun rhag y gamdriniaeth neu'r esgeulustod neu'r risg ohono. Daw'r diffiniad hwn o Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014 ac mae'n disodli'r cysyniad hŷn o "oedolyn agored i niwed". Yn ymarferol, mae'n cynnwys oedolion sydd angen cymorth ychwanegol (er enghraifft, oherwydd anabledd, salwch, neu gyflyrau sy'n gysylltiedig ag oedran) ac a allai gael eu targedu ar gyfer camdriniaeth neu esgeulustod o ganlyniad i hynny. Nid yw myfyriwr sy'n oedolyn yn perthyn i'r categori "oedolyn sy'n agored i risg" yn awtomatig, dim ond trwy fod yn fyfyrwr; rhaid bodloni'r meini prawf uchod (h.y. mae gan yr unigolyn anghenion gofal/cymorth, mae'n profi neu mewn perygl o gamdriniaeth, ac ni all amddiffyn ei hun oherwydd yr anghenion hynny).
- 3.4. **Arweinydd Diogelu Dynodedig (ADD):** Er nad yw'n derm a ddiffinnir mewn deddfwriaeth, o fewn Undeb y Myfyrwyr mae'n cyfeirio at yr aelod (neu'r aelodau) staff penodedig sy'n gyfrifol am reoli pryderon diogelu. Mae'r ADD yn unigolyn hyfforddedig sy'n gwasanaethu fel y prif bwynt cyswllt ar gyfer adrodd am faterion diogelu ac sydd â'r awdurdod i gymryd camau priodol. (Mae pob cyfeiriad at adrodd yn y polisi hwn yn golygu adrodd i'r ADD.) Mae'r ADD yn cydlynu ymateb Undeb Myfyrwyr i unrhyw ddigwyddiadau diogelu ac yn cysylltu ag asiantaethau allanol a'r Brifysgol yn ôl yr angen. Gall fod yna hefyd Ddirprwy ADD i gyflenwi neu gynorthwyo yn ôl yr angen.

4. Cyfrifoldebau Statudol

Bydd Undeb Aberystwyth yn sicrhau bod ei holl gyfrifoldebau diogelu statudol yn cael eu cyflawni'n llawn. Mae'r ymrwymiad hwn yn cynnwys, ond nid yw'n gyfyngedig i'r cyfrifoldebau craidd canlynol:

Polisi Diogelu Statudol Undeb Aberystwyth

- 4.1. **Adrodd Amddiffynnol:** Adrodd ar unwaith am unrhyw bryderon neu ddatgeliadau diogelu ynghylch plant neu oedolion sy'n agored i risg i'r awdurdodau priodol. Yng Nghymru, o dan Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014, mae dyletswydd glir ar sefydliadau i roi gwybod i awdurdodau lleol am blentyn neu oedolyn sy'n agored i risg fel y gellir cymryd camau amddiffynnol. Mae hyn yn golygu y bydd Undeb y Myfyrwyr yn cyfeirio pryderon at yr asiantaethau statudol perthnasol, er enghraifft, at Wasanaethau Cymdeithasol Cyngor Sir Ceredigion (Gwasanaethau Plant neu Oedolion fel sy'n briodol) neu at yr heddlu yn unol â gofynion cyfreithiol a *Gweithdrefnau Diogelu Cymru* sy'n safoni arferion ledled Cymru. Mae Undeb Aberystwyth yn cydnabod ei ddyletswydd i ystyried yr angen am ddiogelu a hyrwyddo lles plant ac oedolion sy'n agored i risg ym mhob un o'i swyddogaethau, a bydd yn gweithredu ar unrhyw bryderon bod rhywun yn dioddef neu'n debygol o ddioddef niwed. Gallai methu ag adrodd am bryder difrifol nid yn unig beryglu unigolyn ond hefyd dorri'r gyfraith. (Noder: Gellir adrodd ar y cyd â'r Brifysgol; mewn rhai achosion, gall ADD y Brifysgol gyflwyno'r adroddiad allanol ar ran Undeb y Myfyrwyr, fel y disgrifir yn ddiweddarach yn y polisi hwn, ond y pwynt allweddol yw y bydd y wybodaeth yn cael ei throsglwyddo i'r awdurdodau statudol heb oedi.)
- 4.2. **Arweinydd Diogelu Dynodedig** Mae angen bod ag Arweinydd Diogelu Dynodedig (ADD) (a dirprwy ADD yn ôl yr angen) sy'n gyfrifol am oruchwylio diogelu o fewn Undeb y Myfyrwyr. Mae dyletswyddau'r ADD yn cynnwys monitro cydymffurfiaeth â'r polisi hwn, cadw gwybodaeth am ddiogelu yn gyfredol, a gwasanaethu fel cydlynnydd ag asiantaethau allanol. Bydd yr ADD hefyd yn cydlynu'n agos â swyddogion diogelu'r Brifysgol ar unrhyw achosion sy'n ymwneud â'r sefydliad ehangach, gan sicrhau aliniad â sianeli a gweithdrefnau diogelu'r Brifysgol. Yn ymarferol, mae Undeb y Myfyrwyr yn gweithio mewn partneriaeth â'r Brifysgol fel bod unrhyw bryder yn cael ei rannu ag arweinydd neu dîm diogelu'r Brifysgol yn unol â phrotocolau y cytunwyd arnynt. Yn ogystal, bydd yr ADD yn cynnal cysylltiadau â chyrff diogelu lleol Cymru i sicrhau cydweithrediad amlasiantaethol effeithiol. Mae hyn yn golygu bod ADD Undeb y Myfyrwyr yn gallu ceisio cyngor neu uwchgyfeirio materion trwy'r rhwydwaith diogelu rhanbarthol os oes angen, yn unol ag arferion diogelu Cymru.
- 4.3. **Recriwtio a Hyfforddiant Diogel:** Mae angen cynnal y gwiriadau cefndir gofynnol (e.e. gwiriadau'r Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd – DBS) ar staff, swyddogion etholedig, neu wirfoddolwyr Undeb y Myfyrwyr a fydd yn cymryd rhan mewn *gweithgareddau wedi'u rheoleiddio* gyda phlant neu oedolion sy'n agored i risg. Mae Deddf Diogelu Grwpiau Agored i Niwed 2006 (fel y'i diweddarwyd gan Ddeddf Diogelu Rhyddid 2012) yn darparu'r fframwaith cyfreithiol ar draws y DU ar gyfer y mesurau gwirio a gwahardd hyn. Bydd Undeb Aberystwyth yn sicrhau na fydd unrhyw unigolyn sydd wedi'i wahardd rhag gweithio gyda phlant neu oedolion agored i niwed yn cael ei osod mewn rôl sy'n cynnwys cyswllt o'r fath, mewn cydymffurfiaeth lawn â'r gyfraith. Yn ogystal, bydd Undeb y Myfyrwyr yn darparu hyfforddiant diogelu priodol i'w staff a'i wirfoddolwyr, yn gymesur â'u rolau. Disgwylir i bawb sy'n ymwneud â gweithgareddau Undeb y Myfyrwyr ddeall sut i adnabod ac ymateb i bryderon diogelu posibl.
- 4.4. **Cofnodion a Chyfrinachedd:** Mae angen cynnal cofnodion diogel o'r holl bryderon diogelu a adroddwyd a'r camau a gymerwyd, ac ymdrin yr holl ddata yn unol â Deddf Diogelu Data

Polisi Diogelu Statudol Undeb Aberystwyth

2018 (GDPR) y DU. Bydd cofnodion diogelu yn cael eu storio'n gyfrinachol, a bydd mynediad yn gyfyngedig i'r rhai sydd angen gwybod, yn unol ag egwyddorion diogelu data.

- 4.5. **Cydymffurfiaeth a Monitro:** Bydd Prif Weithredwr Undeb y Myfyrwyr a'r Bwrdd Ymddiriedolwyr yn goruchwyllo cydymffurfiaeth â'r polisi hwn fel rhan o'u dyletswyddau llywodraethiant. Mae'r Bwrdd yn gyfrifol am osod a monitro strategaeth ddiogelu Undeb y Myfyrwyr ac am geisio sicrhwydd bod mesurau effeithiol ar waith. Bydd yr ADD yn darparu adroddiadau i'r uwch dîm arweinyddiaeth a/neu'r ymddiriedolwyr ar faterion diogelu, gan sicrhau tryloywder ac atebolrwydd o ran sut mae Undeb y Myfyrwyr yn cyflawni ei rwymedigaethau cyfreithiol.

5. Gweithdrefnau Diogelu (Adrodd ac Ymateb)

- 5.1. Rhaid adrodd ar unwaith i Arweinydd Diogelu Dynodedig (ADD) Undeb y Myfyrwyr, neu ADD y Brifysgol yn eu habsenoldeb, am bob pryder diogelu sy'n ymwneud â phlant neu oedolion sy'n agored i risg. Ni ddylai unrhyw aelod o staff yr UM nac unrhyw fyfyrwr sy'n ymwneud â gweithgareddau'r UM byth oedi cyn adrodd am fater diogelu am eu bod yn ofni "cael pethau o chwith", torri cyfrinachedd, neu or-ymateb. Os oes rhywun mewn perygl uniongyrchol, dylech gysylltu â'r gwasanaethau brys yn gyntaf (deialu 999) ac yna hysbysu'r ADD cyn gynted ag y bo'n ddiogel gwneud hynny.
- 5.2. **Cyfrinachedd:** Er bod Undeb y Myfyrwyr yn parchu preifatrwydd unigol, mae'n hanfodol deall na ddylai cyfrinachedd byth fod yn rhwystr i ddiogelu. Mewn sefyllfaoedd lle gallai plentyn neu oedolyn sy'n agored i risg gael ei niweidio, mae'r disgwyliad arferol o gadw gwybodaeth yn gyfrinachol yn cael ei ddiystyru yn sgil y ddyletswydd i amddiffyn pobl agored i niwed. Nid bwriad cyfreithiau diogelu data (Deddf Diogelu Data 2018 a GDPR y DU) yw atal rhannu gwybodaeth at ddibenion diogelu; yn hytrach, maent yn caniatáu ac yn annog rhannu gwybodaeth. "*am y rhesymau cywir*" i amddiffyn unigolion rhag niwed. Felly, os bydd myfyrwr neu unrhyw berson yn datgelu risg o gamdriniaeth neu esgeulustod, rhaid i staff yr UM hysbysu'r ADD, hyd yn oed os yw'r unigolyn yn gofyn i'r wybodaeth gael ei chadw'n gyfrinachol. Dylai staff neu wirfoddolwyr sy'n derbyn datgeliadau o'r fath esbonio'n bwylllog na allant gadw gwybodaeth a allai fod yn beryglus yn gyfrinachol, ac mai dim ond â'r rhai sydd angen gwybod er mwyn helpu y caiff ei rhannu. Peidiwch byth ag addo cyfrinachedd llwyr i rywun sy'n dweud wrthyh chi am bryder diogelu. I grynhoi, mae amddiffyn unigolion rhag niwed yn cael blaenoriaeth dros gyfrinachedd. Bydd gwybodaeth yn cael ei thrin yn unol â chyfreithiau preifatrwydd, ond diogelwch sy'n dod yn gyntaf; bydd manylion angenrheidiol yn cael eu rhannu â'r awdurdodau priodol i ddiogelu'r rhai sydd mewn perygl.
- 5.3. **Y Broses Adrodd** Pan fydd pryder ynghylch diogelu'n codi, er enghraifft, datgeliad o gamdriniaeth, neu arwyddion o esgeulustod neu gamfanteisio posibl, dylai'r person sy'n dod yn ymwybodol o hyn gymryd y camau canlynol:
- 5.3.1. **Diogelwch uniongyrchol:** Os yw'r sefyllfa'n un frys a bod rhywun mewn perygl uniongyrchol o niwed, ffoniwch y gwasanaethau brys heb oedi. Gwnewch yr hyn allwch chi i sicrhau diogelwch uniongyrchol y plentyn neu'r oedolyn sy'n agored i risg, os yn bosibl, tra byddwch yn aros am ymatebwyr brys.

Polisi Diogelu Statudol Undeb Aberystwyth

5.3.2. **Hysbysu'r ADD:** Cyn gynted â phosibl, cysylltwch â'r Arweinydd Diogelu Dynodedig yn Undeb y Myfyrwyr i roi gwybod am y pryder. Yn ddelfrydol, dylai hyn ddigwydd *ar unwaith* (e.e. dros y ffôn neu wyneb-yn-wyneb) gydag adroddiad ysgrifenedig yn dilyn hynny. Os nad yw ADD Undeb y Myfyrwyr ar gael ar y foment honno, dylech gysylltu ag ADD neu dîm Diogelu'r Brifysgol i gael arweiniad, ond rhaid i chi beidio ag oedi cyn adrodd. Rhwch yr holl fanylion perthnasol i'r ADD, gan gynnwys pwy sy'n agored i risg, yr hyn sydd wedi'i weld neu ei ddatgelu, pwy yr honnir sy'n gysylltiedig, ac unrhyw dystiolaeth neu gyd-destun sydd ar gael.

5.3.3. **Cofnodi'r Pryder:** Dylai'r aelod staff neu'r myfyriwr sy'n adrodd am y mater hefyd wneud cofnod ffeithiol o'r pryder cyn gynted â phosibl. Cofnodwch yr hyn a ddywedwyd neu a welwyd, gan gynnwys dyddiadau/amseroedd a thystion, gan ddefnyddio geiriau'r unigolyn ei hun lle bo'n berthnasol. Dylid cyflwyno'r cofnod ysgrifenedig hwn (a allai fod yn e-bost o'ch cyfrif gwaith, nodyn wedi'i lofnodi, a.y.b.) i'r ADD. Bydd yr ADD yn cadw'r cofnodion hyn yn ddiogel. Gwnewch yn siŵr bod y cofnod wedi'i ddyddio ac, os yw wedi'i ysgrifennu â llaw, wedi'i lofnodi. Os yw trwy e-bost, bydd y stamp amser yn cyflawni'r diben hwn.

5.3.4. **Peidiwch â Mynd Ati i Ymchwilio eich Hun:** Nid cyfrifoldeb staff yr UM na myfyrwyr unigol yw ymchwilio i amheuan neu honiadau o gamdriniaeth. Mewn gwirionedd, gall ceisio ymchwilio heb awdurdod priodol beryglu tystiolaeth neu wneud pobl yn fwy agored i risg. Rôl personél yr UM yw adrodd am y pryder a gadael i'r ADD a'r asiantaethau statudol priodol ymdrin â'r ymchwiliad. Peidiwch â cheisio holi'r dioddefwr na'r troseddwr honedig yn ffurfiol y tu hwnt i eglurhad cychwynnol o'r ffeithiau sylfaenol, a pheidiwch â herio unrhyw gam-driniwr honedig. Y cwbl sydd angen i chi ei wneud yw casglu digon o wybodaeth i wybod bod pryder, yna adroddwch amdano; gadewch yr ymholiadau manwl i'r heddlu neu broffesiynwyr y gwasanaethau cymdeithasol.

5.4. **Camau Gweithredu'r ADD:** Ar ôl derbyn adroddiad am bryder diogelu, bydd yr Arweinydd Diogelu Dynodedig yn asesu'r wybodaeth ac yn penderfynu ar y camau nesaf. Fel arfer, mae'r camau hyn yn cynnwys ymgynghori ag awdurdodau allanol neu adrodd iddynt, yn unol â gweithdrefnau diogelu Cymru:

5.4.1. **Os yw'r pryder yn ymwneud â phlentyn (dan 18 oed):** Bydd yr ADD yn cysylltu ag adran Gwasanaethau Plant yr awdurdod lleol priodol (ar gyfer Aberystwyth a'r ardaloedd cyfagos, Gwasanaethau Cymdeithasol Plant a Theuluoedd Cyngor Sir Ceredigion yw hwn). Gwneir yr atgyfeiriad hwn yn unol â gweithdrefnau amddiffyn plant lleol a phrotocolau Bwrdd Diogelu Plant Canolbarth a Gorllewin Cymru (CYSUR), fel y nodir yng Ngweithdrefnau Diogelu Cymru. Yn ei hanfod, bydd ADD yr UM yn rhybuddio tîm gwasanaethau cymdeithasol y Cyngor ynghylch unrhyw amheuaeth bod plentyn yn agored i risg, gan ddarparu'r holl wybodaeth berthnasol. Gall yr ADD hefyd hysbysu Swyddog Diogelu'r Brifysgol (yn enwedig os yw'r plentyn yn fyfyrwr yn y Brifysgol neu os yw'r achos yn ymwneud ag adnoddau/personél y Brifysgol) fel y gall y Brifysgol gydlyn cefnogaeth ac ymateb. Unwaith y gwneir yr atgyfeiriad, bydd yr awdurdodau statudol (gwasanaethau cymdeithasol, o bosibl ar y cyd â'r heddlu) yn arwain unrhyw ymchwiliad neu gamau amddiffynnol, gydag Undeb y Myfyrwyr yn cydweithredu yn ôl yr angen.

Polisi Diogelu Statudol Undeb Aberystwyth

5.4.2. **Os yw'r pryder yn ymwneud ag oedolyn sy'n agored i risg:** Bydd yr ADD yn cysylltu â thîm Diogelu Oedolion yr awdurdod lleol (trwy Wasanaethau Cymdeithasol Cyngor Sir Ceredigion ar gyfer oedolion) i roi gwybod am y pryder, neu i hysbysu'r heddlu'n uniongyrchol os honnir bod trosedd (megis ymosodiad corfforol neu rywiol) wedi digwydd. Mae'r broses hon yn dilyn protocolau Bwrdd Diogelu Oedolion Canolbarth a Gorllewin Cymru (CWMPAS), gan sicrhau bod yr adroddiad yn cael ei drin yn unol â gweithdrefnau diogelu oedolion rhanbarthol. Gellir hysbysu cysylltiadau diogelu'r Brifysgol hefyd yn ôl yr angen, yn enwedig os yw'r sefyllfa'n gorgyffwrdd â chymuned neu gyfleusterau'r Brifysgol. Unwaith y bydd yr adroddiad wedi'i wneud, bydd yr awdurdod lleol yn penderfynu a ddylid cychwyn ymholiad Adran 126 (y term yng Nghymru am ymchwilio i adroddiad am oedolyn sy'n agored i risg) a bydd yn cynnwys yr heddlu os oes amheuaeth bod trosedd wedi'i chyflawni. Unwaith eto, bydd Undeb y Myfyrwyr yn ildio cyfrifoldeb am ymchwilio i'r asiantaethau statudol, gan barhau i fod yn rhan o'r broses trwy gynnig cefnogaeth a dilyniant yn ôl yr angen.

5.4.3. **Hysbysu Rheoleiddwyr (os yn berthnasol):** Ym mhob achos (pryder am blentyn neu oedolyn), os gallai'r sefyllfa hefyd fod yn ddigwyddiad difrifol at ddibenion rheoleiddio elusennau (gan fod Undeb y Myfyrwyr yn elusen gofrestredig), bydd yr ADD yn hysbysu'r uwch reolwyr. Mae'n bosibl y bydd gan y Prif Weithredwr neu Fwrdd yr Ymddiriedolwyr rwymedigaeth i adrodd am y sefyllfa i'r Comisiwn Elusennau fel digwyddiad difrifol. Er enghraifft, gall fod angen hysbysu'r Comisiwn Elusennau am ddigwyddiad diogelu difrifol sy'n digwydd yn ystod gweithgareddau neu ar safle'r Undeb. Bydd yr ADD yn darparu'r wybodaeth angenrheidiol i arweinyddiaeth yr Undeb Myfyrwyr fel y gellir gwneud yr adroddiadau rheoleiddio gofynnol mewn modd amserol.

5.4.4. Bydd yr ADD yn ceisio arweiniad gan asiantaethau allanol (a chan y Brifysgol) pryd bynnag y bydd amheuaeth ynghylch y camau gweithredu priodol. Mae bob amser yn well ymgynghori a bod yn or-ofalus mewn achosion diogelu.

5.5. **Dilyn Protocolau Sefydliadol:** Bydd Undeb Aberystwyth yn dilyn unrhyw brotocolau diogelu y cytunwyd arnynt sydd ar waith gyda'r Brifysgol a chyda'r awdurdodau lleol. Fel arfer, mae hyn yn golygu y bydd ADD Undeb y Myfyrwyr hefyd yn adrodd yn fewnol o fewn strwythur y Brifysgol os yw'r achos yn ymwneud ag unrhyw aelodau'r Brifysgol, a bydd yn cydweithredu ag unrhyw gamau gweithredu a arweinir gan y Brifysgol. Mae Undeb y Myfyrwyr yn cydnabod ei fod yn rhan o gymuned ehangach a system ddiogelu ehangach yng Nghymru. Mae'r dull cydweithredol hwn yn sicrhau bod unrhyw achos yn cael ei drin yn gydlynol ac yn effeithiol. Mae Undeb y Myfyrwyr yn glynu wrth yr egwyddor bod diogelu yn gyfrifoldeb a rennir.

5.6. **Cymorth i Unigolion yr Effeithir Arnynt:** Trwy gydol y broses, bydd Undeb y Myfyrwyr yn sicrhau bod y plentyn neu'r oedolyn sy'n agored i risg, yn ogystal ag unrhyw fyfyrwr neu berson a adroddodd am y pryder, yn cael cynnig cymorth priodol. Gall hyn gynnwys cefnogaeth emosiynol a sicrwydd, atgyfeirio i wasanaethau cwnsela, neu adnoddau llesiant eraill. Diogelwch a lles yr unigolyn sy'n agored i risg yw'r ystyriaeth bwysicaf. Bydd Undeb y Myfyrwyr yn gweithio gyda'r Brifysgol neu wasanaethau allanol i sicrhau bod mecanweithiau cymorth ar waith (er enghraifft, helpu myfyriwr i gael mynediad at gymorth bugeiliol, neu drefnu cynghorydd annibynnol mewn achosion o drais rhywiol, a.y.b.). Ein nod yw sicrhau

Polisi Diogelu Statudol Undeb Aberystwyth

nad yw unigolion sy'n rhan o achos diogelu yn teimlo eu bod wedi'u hanwybyddu na'u hynysu yn ystod y broses.

- 5.7. **Cadw Cofnodion Cyfrinachol:** Bydd yr ADD yn dogfennu pob cam a gymerir mewn ymateb i adroddiad, gan gynnwys cyfathrebu ag asiantaethau allanol, penderfyniadau a wnaed, canlyniadau, ac unrhyw gamau dilynol. Bydd y cofnodion hyn yn cael eu cadw'n gyfrinachol. Yn unol â Deddf Diogelu Data 2018 a gofynion GDPR, bydd cofnodion yn cael eu cadw'n ddiogel a'u rhannu â phersonau awdurdodedig yn unig. (Mae cynnal cyfrinachedd cofnodion yn hanfodol ar gyfer preifatrwydd; fodd bynnag, fel y nodwyd, mae rhannu gwybodaeth angenrheidiol ag awdurdodau'n cael ei ganiatáu gan y gyfraith a chan brotocolau diogelu lleol er mwyn amddiffyn unigolion.) Fel arfer, bydd cofnodion achosion diogelu'n cael eu cadw am gyfnod a bennir gan ganllawiau diogelu data a chofnodion diogelu, ac ni fyddant yn cael eu datgelu i eraill yn yr UM ac eithrio ar sail yr angen i gael gwybod.

Trwy ddilyn y gweithdrefnau hyn, mae Undeb Aberystwyth yn sicrhau bod pryderon diogelu'n cael eu trin yn gyflym, yn gyfreithlon ac yn effeithiol. Cofiwch: mae diogelu yn gyfrifoldeb i bawb. Os oes gan unrhyw aelod o staff neu fyfyrwr sy'n ymwneud ag Undeb y Myfyrwyr bryder, ni ddylent oedi cyn gweithredu arno. Peidiwch byth â thybio y bydd rhywun arall yn adrodd amdano. Mae'n llawer gwell rhoi gwybod am bryder sy'n troi allan i fod yn ddi-sail neu'n bitw na cholli cyfle i amddiffyn person bregus rhag niwed.

6. Beth Ddylech Chi Fod yn Chwilio Amdano?

Mae'n bwysig i holl staff a gwirfoddolwyr yr UM fod yn wiliadwrs ac yn ymwybodol o arwyddion posibl o gamdriniaeth neu esgeulustod. Isod mae rhestr anghyflawn o enghreifftiau a allai fod yn ddangosyddion o broblem diogelu y gallech ei gweld neu fod wedi'i datgelu i chi. Efallai y byddwch hefyd yn derbyn gwybodaeth ail-law, er enghraifft, gallai myfyrwr ddweud wrthyfch am anawsterau y mae ei frawd neu chwaer iau neu berthynas sy'n oedolyn yn eu profi. Cofiwch y gallai fod plant neu oedolion sy'n agored i risg nad ydyn nhw'n gallu eirioli drostyn nhw eu hunain, felly efallai mai sylwi ar arwyddion yw eu hunig obaith o gael help. Os ydych chi byth yn ansicr ynghylch beth i'w wneud neu a yw rhywbeth yn peri pryder, siaradwch â'ch ADD.

6.1. Dangosyddion corfforol:

- 6.1.1. Anafiadau anesboniadwy fel cleisiau, toriadau, llosgiadau, neu farciau brathiad.
- 6.1.2. Anafiadau neu batrymau anaf mynych gydag esboniadau anghyson (e.e. gwahanol straeon am sut y digwyddodd anaf) neu anafiadau mewn gwahanol gamau o adferiad.
- 6.1.3. Gwisgo dillad sy'n cuddio anafiadau (er enghraifft, llewys hir ar ddiwrnod poeth), a all ddangos ymgais i guddio marciau.
- 6.1.4. Arwyddion esgeulustod o ran ymddangosiad: hylendid personol gwael, colli pwysau sylweddol neu ddiffyg maeth, problemau meddygol heb eu trin, neu ddillad sy'n anaddas i'r tywydd (e.e. trowsus cwta yn y gaeaf neu ddillad budr iawn, sy'n ffitio'n wael).

6.2. Dangosyddion ymddygiadol, emosiynol a seicolegol:

Polisi Diogelu Statudol Undeb Aberystwyth

- 6.2.1. Newidiadau sydyn mewn ymddygiad neu bersonoliaeth, fel encilio, gorbryder, iselder, neu fod yn ofnus iawn, heb achos amgylcheddol amlwg.
- 6.2.2. Ymddygiad ymosodol, aflonyddgar, neu sy'n amlwg yn anghyffredin i gymeriad yr unigolyn.
- 6.2.3. Ofn dwys o wneud camgymeriadau neu ofn pobl benodol (a allai ddangos bod rhywun wedi bod yn eu ceryddu neu'n eu cam-drin).
- 6.2.4. Amharodrzydd i fynd adref neu i le penodol; gallai plentyn ofni diwedd y diwrnod ysgol, neu gallai oedolyn osgoi mynd yn ôl i amgylchedd penodol.
- 6.2.5. Osgoi unigolion neu sefyllfaoedd penodol am resymau aneglur.
- 6.2.6. Arwyddion o hunan-niweidio neu fynegiadau o feddyliau hunanladdol.
- 6.2.7. Diffyg ymddiriedaeth anesboniadwy mewn oedolion neu ofalwyr, neu i'r gwrthwyneb, cydymffurfiaeth ac ofn gormodol o'u cwrmpas.
- 6.2.8. Plentyn neu oedolyn sy'n agored i risg yn ymddangos yn ddatgysylltiedig neu'n ddideimlad iawn, neu'n dangos diffyg ymlyniad emosiynol â gofalwyr.
- 6.2.9. Anhwylderau lleferydd sydyn neu atchweliad (e.e. plentyn a oedd yn siaradus yn flaenorol yn mynd yn fud yn sydyn neu oedolyn yn colli'r gallu i gyfathrebu heb reswm meddygol).

6.3. Dangosyddion eraill:

- 6.3.1. **Cam-drin ariannol** (i oedolion sy'n agored i risg). Gall ymddangos fel newidiadau sydyn mewn amgylchiadau ariannol, colli arian neu eiddo personol heb eglurhad am hynny, neu oedolyn â biliau heb eu talu ac yn brin o anghenion sylfaenol er gwaethaf bod ag incwm neu fudd-daliadau digonol.
- 6.3.2. **Hunan-esgeulustod** (yn enwedig i oedolion sy'n agored i risg). Gall amlygu ei hun fel amodau byw gwael iawn (amgylchedd cartref aflan neu anniogel), ymddygiad casglu-a-chadw annaturiol, neu anallu/amharodrzydd i reoli materion personol ac iechyd.
- 6.3.3. **Caethwasiaeth fodern neu fasnachu** Gall bod heb ddogfennau adnabyddiaeth personol fod yn arwydd o hyn; hefyd ymddangos fel pe bai unigolyn yn cael ei reoli neu o dan ddylanwad eraill yn eu gweithgareddau beunyddiol, neu'n gweithio oriau hir iawn am ychydig iawn o gyflog neu ddim cyflog o gwbl.
- 6.3.4. **Cam-drin Domestig/Trais yn erbyn Menywod, Cam-drin Domestig a Thrais Rhywiol:** Gall dangosyddion gynnwys anafiadau mynych gydag esboniadau annhebygol, person yn cael ei ynysu oddi wrth ffrindiau/teulu, neu sôn am ymddygiad rheoli/treisgar gan bartner neu aelod o'r teulu.
- 6.3.5. **Camdriniaeth neu gamfanteisio rhywiol:** Gallai plentyn fod â gwybodaeth am faterion rhywiol sy'n amhriodol i'w oedran, dangos newidiadau sydyn mewn ymddygiad, neu ddangos arwyddion corfforol o drawma. Gallai oedolyn sy'n agored i risg fod ag

Polisi Diogelu Statudol Undeb Aberystwyth

anafiadau anesboniadwy yn ardal yr organau cenhedlu, heintiau a drosglwyddir yn rhywiol, neu newidiadau mewn ymddygiad fel cyfrinachedd neu ofn anarferol.

6.3.6. **Radicaleiddio:** Mae hyn yn cynnwys rhywun yn cael ei ddylanwadu neu ei orfodi i fabwysiadu safbwyntiau gwleidyddol, crefyddol neu ideolegol eithafol a allai eu harwain i gefnogi terfysgaeth neu eithafiaeth dreisgar. Gall dangosyddion gynnwys newidiadau sydyn neu ddwys mewn credoau neu ymddygiad, mynegi anoddefgarwch cryf tuag at eraill, ynysu eu hunain oddi wrth ffrindiau neu weithgareddau arferol, neu ddangos mwy o ddiddordeb mewn deunyddiau neu grwpiau eithafol (yn enwedig ar-lein). Mewn cyd-destun Prifysgol, gall myfyriwr leisio neu bostio barn ar-lein sy'n peri pryder, tynnu'n ôl o grwpiau cymdeithasol amrywiol, neu ymddangos ei fod dan ddylanwad eraill sy'n hyrwyddo ideolegau eithafol. Mae'n bwysig ymdrin ag arwyddion o'r fath yn sensitif a chyfeirio unrhyw bryderon trwy weithdrefnau diogelu'r Brifysgol yn hytrach na cheisio ymyrryd yn uniongyrchol.

Nid yw'r dangosyddion hyn yn profi bod camdriniaeth neu esgeulustod yn digwydd, ond dylent godi pryder. Efallai na fydd un arwydd ar ei ben ei hun yn cadarnhau camdriniaeth, ond dylid cymryd sawl arwydd gyda'i gilydd, neu os yw'r un arwydd yn ymddangos dro ar ôl tro, o ddifrif. Dylech bob amser fod yn or-ofalus: adroddwch am yr hyn a welwch neu ddatgeliadau i'r ADD fel y gall arbenigwyr asesu'r sefyllfa. Cofiwch, nid oes disgwyl i chi wneud diagnosis o'r broblem; eich rôl chi yw sylwi ar faneri coch posibl a throsglwyddo'r wybodaeth i'r arweinydd diogelu.

7. Fframwaith Cyfreithiol

Mae'r polisi hwn yn seiliedig ar y ddeddfwriaeth allweddol a'r canllawiau statudol canlynol ynghylch diogelu, gyda phwyslais ar y cyd-destun Cymreig:

- 7.1. **Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014** Mae'r Ddeddf hon yn darparu'r fframwaith cyfreithiol ar gyfer diogelu a hyrwyddo llesiant pobl sydd angen gofal a chymorth yng Nghymru. Dyma gonglfaen cyfraith diogelu Cymru, sy'n nodi dyletswyddau ar gyfer awdurdodau lleol a phartneriaid perthnasol i atal camdriniaeth ac esgeuluso plant ac oedolion sy'n agored i risg. Mae'r Ddeddf yn diffinio "*oedolyn sy'n agored i risg*" ac yn darparu ar gyfer y dyletswyddau adrodd (e.e. y ddyletswydd ar asiantaethau penodol i adrodd am blentyn neu oedolyn sy'n agored i risg i'r awdurdod lleol), a sefydlodd system y Byrddau Diogelu Rhanbarthol (ar gyfer plant ac oedolion) ledled Cymru. Mae Undeb Aberystwyth yn alinio ei arferion diogelu â gofynion Deddf 2014. Yn ei hanfod, mae rhwymedigaethau Undeb y Myfyrwr o dan y Ddeddf hon yn disodli fframweithiau Deddf Plant 2004 a Deddf Gofal 2014 fel y maent yn berthnasol yn Lloegr – Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol Cymru 2014 yw'r gyfraith sy'n siapio sut rydym yn diogelu plant ac oedolion sy'n agored i risg yng Nghymru.
- 7.2. **Gweithdrefnau Diogelu Cymru (2019):** Dyma'r gweithdrefnau diogelu cenedlaethol ar gyfer Cymru, sy'n cwmpasu plant ac oedolion sy'n agored i risg. Maent yn darparu canllawiau manwl a safonol i bob ymarferydd ar sut i fynd ati i weithredu'r Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant. Mae'r Gweithdrefnau'n amlinellu rolau a chyfrifoldebau hanfodol ac yn disgrifio'r camau i'w cymryd pan fo pryderon ynghylch camdriniaeth neu esgeulustod, gan sicrhau cysondeb ar draws holl ranbarthau Cymru. Disgwylir i staff a gwirfoddolwyr Undeb Aberystwyth ddilyn y gweithdrefnau hyn wrth godi neu ymdrin â phryderon diogelu. Er

Polisi Diogelu Statudol Undeb Aberystwyth

enghraifft, mae Gweithdrefnau Diogelu Cymru'n manylu ar sut i gyfeirio achosion at y gwasanaethau cymdeithasol, sut mae cyfarfodydd strategaeth yn cael eu cynnull, sut mae gwahanol asiantaethau (yr heddlu, iechyd, addysg, a.y.b.) yn cydlynu, a sut bydd camau gweithredu Undeb y Myfyrwyr yn ffitio i'r broses Cymru-gyfan hon. Trwy gydymffurfio â Gweithdrefnau Diogelu Cymru, rydym yn sicrhau bod ein harfer lleol yn bodloni'r safonau cenedlaethol a'r gofynion cyfreithiol.

- 7.3. **Gweithio Gyda'n Gilydd i Ddiogelu Pobl (canllawiau Llywodraeth Cymru):** Dyma gyfres o ganllawiau statudol a gyhoeddwyd gan Lywodraeth Cymru o dan Ran 7 o Ddeddf 2014 (a gyhoeddir yn aml mewn sawl cyfrol sy'n ymdrin â gwahanol agweddau ar ddiogelu). Mae'n gwasanaethu fel y fersiwn Gymreig o'r canllawiau *Gweithio Gyda'n Gilydd i Ddiogelu Plant* a ddefnyddiwyd yn Lloegr, ond yng Nghymru mae'n cwmpasu plant ac oedolion ac yn adlewyrchu deddfwriaeth ddatganoledig. Er enghraifft, mae Cyfrol 5 yn trafod ymdrin ag achosion unigol ar gyfer plant sy'n agored i risg, ac mae Cyfrol 6 yn ymdrin ag oedolion sy'n agored i risg. Mae'r canllaw hwn yn amlinellu sut y dylai asiantaethau gydweithio a pha weithdrefnau y dylid eu dilyn ar gyfer diogelu effeithiol. Mae Undeb Aberystwyth yn ystyried egwyddorion a phrotocolau Gweithio Gyda'n Gilydd i Ddiogelu Pobl yn ein holl waith diogelu, gan sicrhau ein bod yn cydweithio'n briodol â phartneriaid aml-asiantaeth. Pryd bynnag y bydd y canllawiau cenedlaethol hyn yn cael eu diweddarau gan Lywodraeth Cymru, bydd Undeb y Myfyrwyr yn adolygu ei bolisi i integreiddio unrhyw argymhellion neu ofynion newydd.
- 7.4. **Deddf Diogelu Data 2018 (Rheoliad Diogelu Data Cyffredinol y DU):** Mae'r Ddeddf hon yn ymwneud â phrosesu data personol ac mae'n gweithredu Rheoliad Diogelu Data Cyffredinol (GDPR) y DU. Mae'n bwysig nodi, nid yw'n rhwystri i rannu gwybodaeth mewn sefyllfaoedd diogelu; mae'r gyfraith yn caniatáu rhannu gwybodaeth bersonol yn gymesur, ac os yw'n angenrheidiol, i amddiffyn unigolion sy'n agored i risg. Mae Undeb Aberystwyth yn trin pob gwybodaeth bersonol yn unol â'r gyfraith hon, gan sicrhau bod data'n cael ei rannu'n gyfrifol, a dim ond gyda'r awdurdodau neu'r personél priodol pan fo hynny'n ofynnol er mwyn diogelu unigolion. Caiff pob cofnod o achosion diogelu eu rheoli mewn modd sy'n gyson â Deddf Diogelu Data 2018, sy'n golygu eu bod yn cael eu cadw'n ddiogel ac yn gyfrinachol, a hynny dim ond cyhyd ag sydd ei angen at ddibenion diogelwch a chydymffurfiaeth.
- 7.5. **Deddf Diogelu Grwpiau Agored i Niwed 2006:** Mae'r deddfwriaeth hon, sy'n berthnasol i'r DU gyfan, yn sefydlu'r fframwaith ar gyfer y cynllun gwirio a gwahardd (y Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd, DBS). Fe greodd y system o restrau gwaharddedig ar gyfer pobl sy'n cael eu hystyried yn anaddas i weithio gyda phlant neu oedolion agored i niwed. Mae Undeb Aberystwyth yn cydymffurfio â'r Ddeddf hon trwy sicrhau bod unrhyw staff neu wirfoddolwyr mewn gweithgaredd a gaiff ei reoleiddio'n destun y gwiriadau DBS priodol. Yn sgil hyn, ni chaniateir i unrhyw un sydd wedi'i wahardd rhag gweithio gyda phlant neu oedolion sy'n agored i risg ddal rôl sy'n golygu cyswllt o'r fath. Yn ymarferol, mae hyn yn golygu bod Undeb y Myfyrwyr yn gweithio gyda'r gwasanaeth DBS i sgrinio unigolion, ac os bydd gwiriad yn datgelu bod unigolyn ar restr waharddedig, ni fyddwn yn recriwtio'r unigolyn hwnnw, neu byddwn yn ei dynnu o'r rôl berthnasol.

Polisi Diogelu Statudol Undeb Aberystwyth

- 7.6. **Deddf Diogelu Rhyddid 2012:** Diwygiodd y Ddeddf hon y system gwirio a gwahardd a sefydlwyd gan Ddeddf 2006. Yn nodedig, unwyd y Swyddfa Cofnodion Troseddol (CRB) a'r Awdurdod Diogelu Annibynnol, gan ffurfio'r Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd (DBS). Fe wnaeth hefyd fireinio'r diffiniad o "weithgareddau a reoleiddir" h.y. y rolau hynny sy'n gofyn am wiriadau DBS manylach gyda gwybodaeth am y rhestr waharddedig. Mae Undeb Aberystwyth yn dilyn canllawiau cyfredol y Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd a gododd o'r diwygiadau hyn, gan sicrhau ein bod yn nodi'n gywir pa swyddi yn Undeb y Myfyrwyr (staff neu wirfoddolwyr) sydd angen gwiriad DBS manylach. Er enghraifft, byddai rôl wirfoddoli myfyrwyr sy'n cynnwys mentora plant yn wythnosol yn cael ei hystyried fel gweithgaredd a reoleiddir, ac felly byddai angen gwiriad llawn, ond efallai na fyddai gwirfoddolwr ar gyfer digwyddiad untro; rydym yn cyfeirio at y diffiniadau a osodir gan y gyfraith hon a chanllawiau a gyhoeddwyd yn ddiweddarach.
- 7.7. **Deddf Gwrthderfysgaeth a Diogelwch 2015 (Dyletswydd Atal [Prevent]):** Mae'r Ddeddf hon yn y DU yn cynnwys y ddyletswydd *Prevent*, sy'n ei gwneud yn ofynnol i awdurdodau penodol (megis prifysgolion, awdurdodau lleol, ysgolion, cyrff iechyd, a.y.b.) roi "ystyriaeth ddyledus i'r angen i atal pobl rhag cael eu denu i derfysgaeth". Er nad yw Undeb Aberystwyth yn un o'r awdurdodau statudol hynny ynddo'i hun, rydym yn gweithredu o fewn sefydliad (y Brifysgol) sy'n destun y ddyletswydd hon. Rydym yn cydnabod bod diogelu unigolion rhag cael eu radicaleiddio yn rhan o'n cylch gwaith diogelu ehangach. Yng Nghymru, mae'r strategaeth *Prevent* yn cael ei gweithredu trwy baneli aml-asiantaeth lleol (a elwir yn baneli *Sianel*) ac ar y cyd â gwasanaethau datganoledig fel addysg a llywodraeth leol. Mae Undeb Aberystwyth wedi ymrwymo i chwarae ei ran yn yr agenda *Prevent* trwy barhau i fod yn wyliadwrus am arwyddion o radicaleiddio ymhlith myfyrwyr neu'r gymuned a thrwy roi gwybod am unrhyw bryderon ynghylch camfanteisio eithafol posibl i'r sianeli priodol. Fel arfer, byddwn yn cysylltu ag Arweinydd *Prevent* dynodedig y Brifysgol ac, os oes angen, â chydlynwyr *Prevent* lleol neu'r heddlu. Mae ein hymagwedd yn cyd-fynd â chanllawiau dyletswydd *Prevent* Llywodraeth y DU ar gyfer Cymru a Lloegr, yn ogystal â mentrau Llywodraeth Cymru (megis y rhaglen Parch a Chydnerthedd ar gyfer lleoliadau addysgol) sy'n cefnogi cydlyniant cymunedol ac yn gwrthweithio eithafiaeth dreisgar.

Dylai pob swyddog, staff a gwirfoddolwr yn yr UM fod yn gyfarwydd â goblygiadau'r deddfau a'r canllawiau uchod. Os yw unrhyw un yn ansicr ynghylch sut mae cyfraith neu ganllaw penodol yn berthnasol i'w rôl, dylent geisio arweiniad gan yr ADD neu gan Arweinyddiaeth yr UM. Mae deddfwriaeth a chanllawiau perthnasol ar gael ar-lein (er enghraifft, yn legislation.gov.uk ar gyfer Deddfau Seneddol a llyw.cymru ar gyfer dogfennau canllaw Llywodraeth Cymru) i gyfeirio atynt ymhellach. Bydd Undeb y Myfyrwyr hefyd yn darparu hyfforddiant ac adnoddau i helpu â sicrhau bod pawb yn deall y gofynion hyn.

8. Adolygu a Monitro

- 8.1. Bydd y Polisi Diogelu Statudol hwn yn cael ei adolygu'n rheolaidd i sicrhau ei fod yn parhau i fod yn gyfredol ac yn effeithiol. Dylid adolygu'r polisi o leiaf yn flynyddol (unwaith bob blwyddyn academiaidd). Bydd hefyd yn cael ei adolygu'n brydlon mewn ymateb i unrhyw newidiadau sylweddol mewn deddfwriaeth neu ganllawiau; er enghraifft, os daw deddfau diogelu newydd i rym neu os caiff deddfau presennol eu diwygio. Hefyd os caiff canllawiau cenedlaethol eu diweddarau (megis diwygiad i Weithdrefnau Diogelu Cymru neu gyhoeddi

Polisi Diogelu Statudol Undeb Aberystwyth

canllawiau diogelu newydd gan Lywodraeth Cymru), bydd y polisi'n cael ei addasu yn unol â hynny i adlewyrchu newidiadau o'r fath.

- 8.2. **Monitro:** Caiff gweithrediad y polisi hwn ei fonitro'n barhaus gan yr Arweinydd Diogelu Dynodedig a Phrif Weithredwr Undeb y Myfyrwyr. Bydd yr ADD yn cadw cofnodion o bob digwyddiad diogelu a'u canlyniad, a bydd yn llunio crynodebau neu adroddiadau cyfnodol (er enghraifft, adroddiadau diogelu bob tymor neu'n flynyddol) sy'n crynhoi gwybodaeth am faterion a drafodwyd, gan ddiogelu cyfrinachedd unigolion. Mae'r adroddiadau hyn yn helpu arweinyddiaeth a Bwrdd Ymddiriedolwyr Undeb y Myfyrwyr i fesur pa mor dda y mae'r polisi'n gweithio'n ymarferol ac a oes angen unrhyw welliannau. Bwrdd yr Ymddiriedolwyr sydd â'r oruchwyliaeth derfynol dros ddiogelu yn Undeb y Myfyrwyr, a bydd yn monitro dangosyddion perfformiad megis cyfraddau cwblhau hyfforddiant, prydlondeb a phriodoldeb ymatebion i ddigwyddiadau, a chydymffurfiaeth â dyletswyddau cyfreithiol. Mae'r Bwrdd angen sicrwydd bod Undeb y Myfyrwyr yn cyflawni ei rwymedigaethau diogelu o dan gyfraith Cymru ac arfer gorau.
- 8.3. **Gwelliant parhaus:** Yn dilyn unrhyw ddigwyddiad difrifol, neu ar bob pwynt adolygu ffurfiol, bydd Undeb y Myfyrwyr yn edrych yn fanwl ar y gwersi a ddysgwyd. Bydd polisiâu a gweithdrefnau'n cael eu mireinio yn ôl yr angen i wella mesurau diogelu. Bydd unrhyw newidiadau a wneir i'r polisi hwn rhwng dyddiadau adolygu ffurfiol yn cael eu cymeradwyo gan yr uwch reolwyr a'u cyfleu i bob parti perthnasol (staff, gwirfoddolwyr, arweinwyr myfyrwyr) ar unwaith.

9. Astudiaethau Achos Enghreifftiol (Senarios Darluniadol)

Er mwyn egluro ymhellach sut mae'r polisi hwn yn gweithio'n ymarferol, mae'r enghreifftiau canlynol yn disgrifio senarios damcaniaethol ac ymateb priodol Undeb Myfyrwyr ym mhob achos. Mae'r astudiaethau achos hyn yn dangos y gwahaniaeth rhwng sefyllfaoedd diogelu statudol a materion lles eraill, ac yn dangos sut y dylai staff Undeb y Myfyrwyr weithredu:

Astudiaeth Achos 1: Myfyriwr Dan 18 Oed yn Datgelu Camdriniaeth:

Senario: Mae myfyrwraig israddedig yn ei blwyddyn gyntaf, 17 oed, yn dweud yn gyfrinachol wrth aelod o staff yr UM ei bod wedi bod yn dioddef camdriniaeth gorfforol gartref gan berthynas. Mae hi'n erfyn ar yr aelod o staff i *beidio* â dweud wrth unrhyw un arall.

Ymateb: Mae aelod staff Undeb Myfyrwyr yn egluro i'r fyfyrwraig, yn garedig ond yn glir, na allant gadw hyn yn gyfrinach oherwydd difrifoldeb y mater a'r ddyletswydd i'w hamddiffyn. Mae'r aelod o staff yn ei sicrhau mai dim ond gyda phroffesiynwyr sydd angen gwybod er mwyn helpu y bydd yr wybodaeth yn cael ei rhannu. Gan ddilyn y polisi, mae'r aelod staff yn adrodd y datgeliad ar unwaith i'r Arweinydd Diogelu Dynodedig. Mae'r ADD yn trin y mater fel pryder amddiffyn plant. Yn unol â'r gweithdrefnau, mae'r ADD yn cysylltu'n brydlon â Gwasanaethau Plant Cyngor Sir Ceredigion i atgyfeirio'r achos, gan ddarparu'r holl wybodaeth berthnasol am y gamdriniaeth honedig. Mae hyn yn cyflawni'r ddyletswydd gyfreithiol i roi gwybod am blentyn sy'n agored i risg. Mae'r ADD hefyd yn hysbysu swyddog diogelu'r Brifysgol (gan fod y fyfyrwraig wedi cofrestru yn y Brifysgol) fel y gall y Brifysgol gynnig cefnogaeth ychwanegol a chydlynu unrhyw gamau gweithredu angenrheidiol ar y campws. Trwy gydol y broses, caiff y fyfyrwraig wybod am y camau sy'n cael eu cymryd a chynigir cefnogaeth

Polisi Diogelu Statudol Undeb Aberystwyth

iddi, er enghraifft, cymorth gan wasanaethau Cymorth Myfyrwyr y Brifysgol, cwnsela, a chymorth i archwilio opsiynau llety diogel os na all ddychwelyd adref.

Pam mai dyma'r dull cywir: Mae merch 17 oed yn blentyn yn ôl y gyfraith, er ei bod hi'n fyfyrwraig prifysgol, ac mae'r gyfraith yn ei gwneud yn ofynnol bod amheuaeth o gamdriniaeth plentyn yn cael ei adrodd at ddibenion diogelu. Gwnaeth aelod staff yr UM y peth iawn trwy beidio ag addo cyfrinachedd a thrwy ddilyn y weithdrefn ddiogelu. Bydd yr awdurdodau statudol (gwasanaethau cymdeithasol, yr heddlu) nawr yn bwrw ymlaen â'r ymchwiliad a'r cynllun amddiffyn, gydag Undeb y Myfyrwyr yn parhau i gynnig cefnogaeth i'r myfyriwr. Mae'r enghraifft hon yn tynnu sylw at y ffaith bod unrhyw un o dan 18 oed yn cael ei ystyried yn blentyn yng ngolwg y gyfraith, hyd yn oed myfyriwr prifysgol, ac felly'n dod o dan ddyletswyddau amddiffyn plant. Mae hefyd yn tanlinellu, er bod Undeb Myfyrwyr yn gefnogol, na all ymdrin ag achosion o'r fath yn fewnol nac yn dawel; rhaid hysbysu'r awdurdodau priodol i sicrhau diogelwch y person ifanc.

Astudiaeth Achos 2: Pryder Myfyriwr am Frawd neu Chwaer (Plentyn sy'n Agored i Risg yn y Gymuned)

Senario: Mae myfyriwr prifysgol yn mynd at Ganolfan Gyngori'r UM, yn poeni am ei chwaer iau sy'n 15 oed. Dywed y myfyriwr ei fod yn credu bod ei chwaer yn cael ei hesgeuluso neu ei cham-drin gan eu gwarcheidwad gartref (y tu allan i leoliad y brifysgol). Nid yw'n siŵr beth i'w wneud ac mae'n ceisio cymorth yr UM.

Ymateb: Er nad yw'r person sy'n agored i risg yn y senario hwn (y chwaer 15 oed) yn aelod o gymuned y Brifysgol nac Undeb y Myfyrwyr, mae'r wybodaeth a roddir yn peri pryder difrifol o ran diogelu plentyn yn y gymuned. Mae'r aelod staff o Undeb y Myfyrwyr sy'n ymdrin â hyn yn gwybod bod rhaid diogelu *unrhyw* blentyn sy'n agored i risg, waeth beth fo cysylltiad uniongyrchol y plentyn â'r Brifysgol. Mae'r aelod staff yn egluro i'r myfyriwr fod gan Undeb y Myfyrwyr ddyletswydd i weithredu ar wybodaeth o'r fath. Gyda chaniatâd y myfyriwr sy'n adrodd os yn bosibl (ond hyd yn oed hebddo os yw'n ansicr; diogelwch y plentyn sydd bwysicaf), cyfeirir y mater at yr ADD. Mae'r ADD yn trin yr wybodaeth fel mater diogelu plant ac yn atgyfeirio'r mater i'r awdurdod lleol lle mae'r chwaer yn byw (os yw'r chwaer yn byw yng Ngheredigion, Gwasanaethau Plant Ceredigion; os mewn sir arall, i wasanaethau cymdeithasol yr ardal honno). Mae'r ADD yn darparu'r holl fanylion sy'n hysbys am sefyllfa'r chwaer. Gall yr ADD hefyd gydlyn â thîm diogelu'r Brifysgol i sicrhau bod y myfyriwr a adroddodd hyn yn cael cefnogaeth iddo'i hun, gan y gall clywed am gamdriniaeth brawd neu chwaer fod yn ofidus, ac i wirio a oes gan y Brifysgol unrhyw wybodaeth neu rôl ychwanegol i'w chwarae.

Pam mai dyma'r dull cywir: Mae'r enghraifft hon yn dangos nad yw rôl diogelu statudol Undeb y Myfyrwyr wedi'i chyfyngu i amddiffyn myfyrwyr cofrestredig; gall ymestyn i hwyluso amddiffyniad i unrhyw blentyn neu berson agored i niwed y mae aelod o Undeb y Myfyrwyr yn bryderus amdano. Mae Undeb y Myfyrwyr yn rhan o'r gymuned ehangach a gall weithredu fel cyfrwng i gael cymorth i rywun y tu allan i'r Brifysgol. Trwy adrodd am y pryder trwy'r sianeli priodol, mae'r UM yn helpu i sicrhau y bydd y plentyn yn dod i sylw'r awdurdodau a all ymchwilio ac ymyrryd. Nid yw Undeb y Myfyrwyr yn ceisio ymchwilio i sefyllfa'r teulu ei hun, yn hytrach mae'n cyflawni ei ddyletswydd i gyfeirio'r pryder at y rhai sydd â mandad cyfreithiol i amddiffyn y plentyn.

Astudiaeth Achos 3: Myfyrwyr Wirfoddolwyr yn Gweithio gyda Phlant/Oedolion sy'n Agored i Risg

Polisi Diogelu Statudol Undeb Aberystwyth

Senario: Mae Cymdeithas Gwirfoddoli Undeb y Myfyrwyr yn cynnal rhaglen allgymorth wythnosol mewn partneriaeth â chanolfan gymunedol leol. Yn y rhaglen hon, mae myfyrwyr wirfoddolwyr yn ymweld â'r ganolfan gymunedol i fentora dau grŵp: plant (10–16 oed) ac oedolion ag anableddau dysgu. Daw un o'r myfyrwyr wirfoddolwyr at Gydlynnydd Gweithgareddau Undeb y Myfyrwyr ar ôl sesiwn, yn bryderus y gallai plentyn 12 oed yn y rhaglen fod yn dioddef camdriniaeth gartref; roedd gan y plentyn gleisiau ac roedd yn dangos pryder eithafol ynglŷn â mynd adref y diwrnod hwnnw.

Ymateb: Mae'r senario hwn yn cynnwys gweithgaredd a drefnwyd gan Undeb y Myfyrwyr sy'n ymwneud yn uniongyrchol â phlant ac oedolion sydd o bosib yn agored i risg, felly mae'r holl fesurau diogelu yn berthnasol. Yn gyntaf, fel cam ataliol, mae Undeb y Myfyrwyr yn sicrhau bod pob gwirfoddolwr mewn rhaglenni o'r fath wedi cael gwiriadau DBS priodol a hyfforddiant diogelu sylfaenol cyn iddynt ddechrau (yn unol â'n cyfrifoldeb Recriwtio Diogel). Ar ôl i'r gwirfoddolwr adrodd am y pryder penodol am y plentyn 12 oed, mae'r Cydlynnydd Gweithgareddau yn cysylltu â'r ADD ar unwaith i gyfleu'r wybodaeth. Mae'r ADD wedyn yn casglu'r manylion (yr hyn a welwyd, unrhyw sgwrs â'r plentyn, a.y.b.) ac yna'n cymryd camau gweithredu ar ddwy ffrynt: (1) Mae'r ADD yn cysylltu ag arweinydd diogelu'r ganolfan gymunedol ei hun i'w hysbysu am y pryder ac i gydlynu ymdrechion, gan fod y rhaglen yn gydweithrediad ac efallai bod gan y ganolfan gyd-destun neu gyfrifoldeb ychwanegol dros y plentyn tra bydd ar ei safle. (2) Mae'r ADD yn gwneud adroddiad ffurfiol i Wasanaethau Plant yr awdurdod lleol, gan eu rhybuddio y gallai'r plentyn hwn fod yn agored i risg, ac yn darparu'r holl fanylion perthnasol (mae hyn yn cyflawni dyletswydd yr UM i adrodd o dan gyfraith Cymru). Ar ôl adrodd, mae'r ADD yn dogfennu'r digwyddiad ac yn dilyn i fyny yn ôl yr angen, gan gadw mewn cysylltiad â'r ganolfan gymunedol a'r awdurdodau statudol.

Pam mai dyma'r dull cywir: Mae'r enghraifft hon yn tanlinellu sawl pwynt: (a) Pwysigrwydd gwirio a hyfforddi gwirfoddolwyr sy'n gweithio gyda grwpiau agored i niwed (atal). (b) Y weithdrefn o adrodd i fyny'r gadwyn; gwnaeth y gwirfoddolwr y peth iawn trwy hysbysu cydlynnydd yr Undeb Myfyrwyr, a hysbysodd yr ADD. (c) Partneriaeth amlasiantaeth; nid yw Undeb y Myfyrwyr yn gweithredu ar ei ben ei hun, ond yn hytrach mae'n cydlynu â'r sefydliad partner (y ganolfan gymunedol) a chyda gwasanaethau statudol i fynd i'r afael â'r pryder. (ch) Cadw cofnodion priodol a dilyn datblygiadau. Mae'n tynnu sylw at y ffaith, pan fydd gweithgareddau Undeb y Myfyrwyr yn ymestyn i'r gymuned ehangach, fod cyfrifoldeb diogelu Undeb y Myfyrwyr yn ymestyn yno hefyd, a bydd yn gweithio law-yn-llaw â sefydliadau allanol i amddiffyn cyfranogwyr.

Astudiaeth Achos 4: Pryder Llesiant vs Mater Diogelu

Senario: Mae myfyriwr 21 oed sy'n cael anawsterau â gorbryder ac iselder difrifol oherwydd pwysau academiaidd yn cysylltu â Swyddog yr UM. Nid oes gan y myfyriwr unrhyw anghenion gofal na chymorth hysbys y tu hwnt i'r hyn y gallai gwasanaeth cwnsela prifysgol ei drin, ac nid yw'n sôn am unrhyw gamdriniaeth, hunan-niweidio, na bwriad hunanladdol; mae'n teimlo dan bwysau mawr ac yn gofyn am help. Nid oes unrhyw arwydd bod y myfyriwr yn cael ei gam-drin, na'i fod yn methu â gofalu amdano'i hun; nid yw'n ceisio amddiffyniad, dim ond cefnogaeth.

Ymateb: Mae Swyddog yr UM yn cydnabod, er bod y sefyllfa hon yn peri pryder ac yn haeddu cefnogaeth, nad yw'n achos diogelu statudol. Mae'r myfyriwr yn oedolyn nad yw'n cyd-fynd â'r diffiniad o "oedolyn sy'n agored i risg" (nid oes ganddo anghenion gofal a chymorth penodol ac nid yw mewn perygl o gael ei gam-drin na'i esgeuluso gan berson arall), ac nid oes honiad nag amheuaeth o gamdriniaeth, camfanteisio nac esgeuluso. Mater iechyd meddwl a llesiant yw hwn. Mae'r swyddog yn

Polisi Diogelu Statudol Undeb Aberystwyth

dal i gymryd y sefyllfa o ddifrif ac yn ymateb yn gefnogol, er enghraifft, trwy wrando ag empathi, yna cyfeirio'r myfyriwr at wasanaethau cymorth priodol fel tîm Cyngori Undeb y Myfyrwyr, gwasanaethau Llesiant a Chwrsela Myfyrwyr y Brifysgol, o bosibl at feddyg teulu neu elusennau iechyd meddwl. Mae'n bwysig cofio, nid yw'r ADD yn ymwneud â'r achos hwn, oherwydd nid oes sbardun diogelu (nid oes camdriniaeth na risg o niwed gan eraill, dim analluogrwydd oherwydd anghenion gofal). Mae'r Swyddog yn dogfennu'r sgwrs â'r myfyriwr yn unol â gweithdrefnau cymorth llesiant (nid cofnodion diogelu).

Pam mai dyma'r dull cywir: Mae'r enghraifft hon yn tynnu sylw at y ffin rhwng *diogelu statudol* a mathau eraill o gefnogaeth. Mae problem y myfyriwr yn ddilys ac yn ddifrifol, ond mae'n dod o dan ddyletswydd gofal gyffredinol Undeb y Myfyrwyr yn hytrach na'r Polisi Diogelu hwn. Trwy beidio â'i drin fel achos diogelu, mae Undeb y Myfyrwyr yn parchu ymreolaeth y myfyriwr (nid oes angen adrodd i'r awdurdodau gan nad oes trosedd na chamdriniaeth) ac yn mynd i'r afael â'r broblem trwy gymorth ac adnoddau iechyd. Fodd bynnag, mae Undeb y Myfyrwyr yn dal i ddarparu cymorth, ac nid yw'r pryder yn cael ei anwybyddu.